

تاوان سنگین ۵ اخطار نادیده گرفته شده را «بازار جنت» و سرمایه‌های مردم پرداختند

جنتی که بود، جنتی که نیست

فرگاه افشار
خبرنگار

ساعت ۹:۵۵ دقیقه صبح سه‌شنبه، ۱۴ بهمن‌ماه خیابان‌های غرب تهران شاهد به صدا درآمدن آژیرهای ممتدی بودند که از وقوع فاجعه در قلب اقتصادی محله جنت‌آباد خبر می‌داد؛ دودی غلیظ آسمان منطقه را فراگرفت و خبر به سرعت مخابره شد: «بازارچه جنت در آتش می‌سوزد.» این بازار که در مجاورت مرکز خرید بزرگ «نیایش‌مال» واقع شده بود، ناگهان به تلی از خاکسترو دود تبدیل شد. با وقوع حریق در این بازارچه که بخش‌هایی از خیابان‌های شاهین شمالی و صلاحی را در بر می‌گرفت، نیروهای عملیاتی از ۵ ایستگاه آتش‌نشانی با تجهیزات کامل به محل اعزام شدند تا شعله‌هایی را مهار کنند که هستی کسبه را تهدید می‌کرد. سیدجلال ملکی، سخنگوی سازمان آتش‌نشانی

شهرداری تهران ساعاتی بعد اعلام کرد آتش‌سوزی مهار شده و عملیات لکه‌گیری در حال انجام است؛ اما آنچه باقی ماند، ویرانه‌ای بود که سؤالات بسیاری را درباره ایمنی شهری و مدیریت بحران برانگیخت. این بازارچه صرفاً یک سازه فیزیکی نبود؛ بلکه با داشتن ۲۵۳ غرفه و مساحتی بالغ بر ۵ هزار مترمربع، قطب فعالیت تجاری محله جنت‌آباد شناخته می‌شد؛ بازاری که علی‌رغم ماهیت محلی‌اش، طیف وسیعی از نیازهای روزمره ساکنان غرب تهران، از پوشاک گرفته تا لوازم خانگی را تأمین می‌کرد؛ اما این کانون اقتصادی که محل ارتزاق صدها خانواده بود، چگونه در یک صبح زمستانی و در آستانه سال نو به کام آتش رفت؟ بررسی دقیق اخبار و اظهارات مسئولان نشان می‌دهد این حادثه نه یک اتفاق غیرمنتظره، بلکه نتیجه زنجیره‌ای از غفلت‌ها و هشدارهای نادیده گرفته شده بوده است.

قصور مرگبار در سایه ۵ اخطار بی‌پاسخ و مقایسه ۲ استاندارد ایمنی

بررسی‌های فنی و اظهارات مقامات رسمی پس از حادثه، پرده از واقعیتهایی تلخ بر می‌دارد: بازار جنت یک بمب‌ساعتی بود که صدای تیک‌تاک آن بارها شنیده شده؛ اما نادیده گرفته شده بود. درحالی‌که سخنگوی سازمان آتش‌نشانی، در گزارش‌های اولیه به صدور ۳ اخطار ایمنی در گذشته برای این بازار اشاره کرده بود، معاون پیشگیری سازمان آتش‌نشانی تهران در اظهاراتی تکمیلی فاش کرد عمق فاجعه بیش‌تر از این ارقام است. طبق گفته‌های رسمی عبدولی، این بازارچه پیش از وقوع حریق شدید، نه یک‌بار و نه سه بار، بلکه پنج بار به دلیل نقض مقررات ایمنی اخطار کتبی دریافت کرده بود. نکته تأمل‌برانگیز اینجاست که آخرین هشدار رسمی تقریباً دو ماه پیش از حادثه، یعنی در آذر امسال صادر شده بود؛ اما گویی اراده‌ای برای اصلاح ساختار معیوب این مجموعه وجود نداشت. تحلیل‌های فنی ارائه‌شده در اخبار نشان می‌دهند دریافت پنج اخطار متوالی از نهاد تخصصی آتش‌نشانی، گواهی روشن بر وجود نواقص زیرساختی و ساختاری بنیادین در این بازار بوده است. کارشناسان ایمنی معتقدند این حجم از اخطارها معمولاً به مواردی نظیر شبکه برق نایمن و فرسوده، فقدان یا نقص کامل در سیستم‌های اعلام و اطفای حریق، عدم رعایت فاصله‌گذاری و جداسازی استاندارد بین غرفه‌ها، تجمع خطرناک کالا‌های اشتعال‌زا و مسدود بودن راه‌های فرار اضطراری اشاره دارد. همچنین ساخت‌وسازهای غیرمجاز و پرخطر در کنار تراکم بالای غرفه‌ها در

فضایی ۵ هزارمتری، محیطی را ایجاد کرده بود که کارشناسان از آن به‌عنوان «محیط آماده اشتعال» یاد می‌کنند. یکی از دردناک‌ترین جنبه‌های این حادثه که در گزارش‌های خبری برجسته شده، مقایسه وضعیت ایمنی بازار سنتی جنت با مجتمع تجاری مدرن هم‌جوار آن، یعنی «نیایش‌مال» است. بر اساس گزارش‌ها، در لحظات اولیه وقوع حریق و انتشار دود، سیستم‌های هوشمند اعلام هشدار در مجتمع نیایش‌مال به سرعت عمل کردند و به تخلیه سریع و ایمن افراد حاضر در آن مجتمع منجر شدند. این در حالی است که در بازار جنت، درست در چند قدمی آن مجتمع مدرن، هیچ سیستم اعلام‌خطری وجود نداشت و اصولاً هیچ‌گونه طبقه‌بندی ایمنی با توجه به نوع اجناس و اقلام موجود صورت نگرفته بود. این تضاد آشکار نشان می‌دهد چگونه عدم رعایت استانداردهای اولیه و فقدان تجهیزات اطفای حریق در بافت‌های فرسوده یا بازارهای سنتی، می‌تواند جان و مال شهروندان را در معرض نابودی قرار دهد. درحالی‌که تکنولوژی و رعایت اصول ایمنی در همسایگی آن‌ها از وقوع چنین فاجعه عظیمی جلوگیری می‌کند. این حادثه به‌وضوح نشان داد بی‌توجهی به اخطارهای متعدد آتش‌نشانی و مقاومت در برابر ایمن‌سازی، هزینه‌ای گزاف به بار می‌آورد که دیگر قابل جبران نیست. پیش از این هم در قبال حوادثی که در تقویم حوادث شهری تهران ثبت شده‌اند؛ مانند آنچه درباره پلاسکو رخ داد، شاهد طی شدن چنین روندی بودیم.

بحران معیشت ۳۵۰ خانوار در آستانه شب عید و واکنش مدیریت شهری

و بازارهای محلی ایجاد شود. طنز تلخ ماجرا اینجاست بازاری که اعضای شورا برای حفظ معیشت مردم مانع تعطیلی آن شده بودند، به دلیل عدم ایمن‌سازی که شرط اصلی بقای آن بود، در نهایت تعطیل و تخریب شد. پس از وقوع حادثه و تخریب بازار، مدیریت شهری تهران ناگزیر به ارائه بسته‌های حمایتی شد تا از بحران اجتماعی ناشی از بیکاری صدها نفر جلوگیری کند. علیرضا زاکانی، شهردار تهران دستور آغاز پروژه‌ای حمایتی از کسبه را صادر کرد. مطهر محمدخانی، سخنگوی شهرداری در تشریح این حمایت‌ها اعلام کرد برای جبران در آمد بیش از یک ماه تا زمان بازسازی بازارچه، «وام کم‌بهره» متناسب با میزان خسارت به کسبه پرداخت خواهد شد. هم‌زمان مجتبی اقامی‌پناه، مدیرعامل شرکت ساماندهی صنایع و مشاغل شهر تهران از طرحی برای ایجاد «محل موقت» جهت استقرار غرفه‌داران خبر داد. هدف از این اقدام فراهم‌سازی امکان فعالیت اقتصادی کسب‌وکارهای آسیب‌دیده در کوتاه‌ترین زمان ممکن اعلام شد. وعده مدیریت شهری بر این است که بازارچه با جدیت بازسازی شود و این بار با شرایطی مناسب‌تر و ایمن‌تر از گذشته در اختیار غرفه‌داران قرار گیرد. با این حال باید دید آیا وام‌های کم‌بهره محل‌های موقت می‌توانند جایگزین خسارت‌های سنگین مالی و روانی وارده به کسبه‌ای شوند که تمام سرمایه خود را در چند ساعت از دست دادند؟

شکست سیستماتیک در چرخه نظارت و لزوم پاسخ‌گویی قانونی

عملکرد تجهیزات ایمنی، روند نظارت بر بازارچه و نقش عوامل انسانی باشد، نکته حائز اهمیت دیگر در واکاوی این حادثه، پارادوکس تصمیم‌گیری در پارلمان شهری است. نقد اصلی به شورای شهر این است که در مواجهه با هشدارهای ایمنی، نباید صرفاً به رویکرد «سلبی» (ممانعت از تعطیلی بازار به بهانه معیشت) اکتفا می‌کرد؛ بلکه می‌بایست شهرداری را مکلف به انجام «اقدام ایجابی» می‌نمود. به این معنا که جلوگیری از پلمب یا تخریب، بدون ارائه راهکار جایگزین و ایمن‌سازی، تنها پاک‌کردن صورت مسئله بود. شورا باید به جای بستن دست شهرداری در اعمال قانون، مدیریت شهری را مجاب می‌کرد تا پیش از وقوع فاجعه، راهکاری عملیاتی برای نوسازی و ایمن‌سازی فضای بدون قطع نان مردم ارائه دهد. متأسفانه آنچه رخ داد غلبه نوعی «لدسوزی‌های زرد» و فاقد پشتوانه فنی بود که عملاً مانع از اصلاح وضعیت شد. اعضای شورا می‌توانستند به‌جای استنادی در برابر اقدام قانونی، شهرداری را به سمت اقدام بهتری هدایت کنند؛ اقدامی سازنده که در آن حمایت‌هایی نظیر وام یا مکان موقت، نه پس از خاکستر شدن بازار، بلکه به‌عنوان پیش شرط ایمن‌سازی در اختیار کسبه قرار می‌گرفت. نتیجه این پلاتلک‌گویی میان «الزام به ایمنی» و «امانت‌های بی‌برنامه» آن شد که امروزه نه آن حمایت‌های ایجابی شهرداری در زمان مناسب محقق گشت و نه دیگر بستری برای معیشت کسبه باقی مانده است.

حادثه بازار جنت را نمی‌توان و نباید یک حادثه شهری ساده تلقی کرد. تحلیل‌گران و اعضای شورای شهر بر این باورند این رخداد نمادی از یک «شکست سیستماتیک» در مدیریت ایمنی شهری است. همان‌طور که در گزارش‌های تحلیلی اشاره شده تراژدی بازارچه جنت نمونه کلاسیک مدلی است که در آن زنجیره‌ای از کاستی‌ها دست‌به‌دست هم می‌دهند تا فاجعه را اجتناب‌ناپذیر کنند. این زنجیره شامل طراحی و ساخت اولیه نامناسب، مدیریت سودمحور که ایمنی را هزینه می‌داند، نظارت ناتمام و فرهنگ ایمنی پایین است. مسئله اصلی در این میان، نقص در چرخه «نظارت، الزام و پاسخگویی» است. سیستم نظارتی زمانی کارآمد است که پس از شناسایی تخلف (صدور اخطار اول)، اگر اصلاحی صورت نگرفت، با اقدامات تشدیدکننده مانند تعلیق پروانه یا پلمب، متخلف را وادار به تبعیت کند؛ اما در پرونده بازار جنت، چرخه در مرحله «اخطار» متوقف مانده بود. این توقف می‌تواند ناشی از ضعف در سازوکارهای قانونی برای برخورد قاطع، نفوذها، یا فشارهای اقتصادی صاحبان املاک باشد که باعث شده اخطارها صرفاً به‌عنوان یک کاغذبازی اداری و اقدامی صوری تلقی شوند. سوده نجفی، عضو هیئت‌رئیس شورای شهر با تأکید بر همین موضوع خواستار تشکیل «کمیته‌ای فنی و کارشناسی» برای بررسی همه‌جانبه ابعاد آتش‌سوزی شد. به گفته وی این بررسی باید شامل تحلیل زیرساخت‌ها،

شرکت توسعه منابع انسانی توان (شرکت‌های)

آگهی مناقصه عمومی

مبلغ تضمین شرکت در مناقصه: ۲۶۰۰۰/۰۰۰ ریال
واجدین شرایط برای شرکت مناقصه و خرید اسناد می‌توانند با مراجعه به آدرس: کیلومتر ۱۸ اتوبان تهران ساوه - خروجی دوم صیاشهر - گروه شهید درخشان (صیاباتری) - واحد قراردادهای ۷ روز پس از چاپ این آگهی مراجعه نمایند. (هزینه خرید اسناد: دو میلیون ریال واریز در محل) مناقصه‌گذار در رد یا قبول هر یک یا تمام پیشنهادهای مختار است. پرداخت هزینه‌های آگهی برعهده برنده مناقصه خواهد بود.
تلفن تماس: ۵۶۵۷۴۹۰۰ فاکس: ۵۶۵۷۴۹۰۸ واحد قراردادهای گروه شهید درخشان شماره مناقصه: ۳۰۴۱۴

شناسه آگهی ۲۱۱۱۸۸۲
شماره م. الف ۴۱۴۱

مجری انحصاری تبلیغات
دانشگاه آزاد اسلامی

کانون تبلیغاتی
سیهر
جوان

۰۹۳۹۸۸۸۸۶۹۹

فرهنگیختگان

صدای نخبگان
نگاه جوانان

WWW.FDN.IR

FARHIKHTEGANDAILY

WWW.FDN.IR